

Sionism och nazism: Bokstavligen två sidor av samma mynt

I september 1934 lanserade Joseph Goebbels propagandatidning *Der Angriff* (*Attacken*) en särskild serie: en reseberättelse i tolv delar skriven av SS-officieren Leopold von Mildenstein, som beskrev hans besök i Palestina tillsammans med den sionistiska tjänstemannen Kurt Tuchler. För att marknadsföra serien lät Goebbels prägla en bronsmedalj i Nürnberg: ena sidan bar en Davidsstjärna med inskriptionen „*Ein Nazi fährt nach Palästina*“ („En nazist reser till Palestina“), den andra en svastika med frasen „*Und erzählt davon im Angriff*“ („Och berättar om det i *Der Angriff*“).

Denna medalj fångade en flyktig men slående verklighet: nazistiska tjänstemän och sionistiska ledare delade ett gemensamt intresse för judisk emigration till Palestina. Nazister ville ha ett Tyskland *judenrein* (fritt från judar); sionister ville befolka sitt framtida rike. Deras samarbete, pragmatiskt och opportunistiskt, blomstrade under 1930-talet.

Kontext: Europeiska nationalism och judisk uteslutning

1800-talet såg framväxten av **etnonationalism** – tron att varje folk (definierat av etnicitet, språk och „blod“) bör leva i sin egen stat. Detta var det ideologiska bränslet för Italiens och Tysklands enande samt nationalistiska uppror i de österrikisk-ungerska och osmanska imperierna.

Minoritetsgrupper led under denna nya ordning:

- **Romani** fördrevs, stereotypiserades och blev senare måltavlor för utrotning under nazisterna.
- **Polacker** förtrycktes genom germanisering i Preussen och russifiering i Tsarryssland.
- **Tjecker, slovaker, ukrainare, sydslaver** förtrycktes i Österrike-Ungern.
- **Armenier** massakrerades och utsattes för folkmord i Osmanska riket.
- **Basker, katalaner, bretoner, korsikaner** förtrycktes i Spanien och Frankrike.
- **Sorbier, danskar, finnar, balter** assimilerades eller förtrycktes under preussiskt eller ryskt styre.

De flesta av dessa grupper svarade med att kämpa för rättigheter eller självständighet. Sionismen hävdade dock att lösningen på judiskt förtryck inte var jämlikhet i Europa, utan kolonisering av Palestina.

Antisemitism som förutsättning för sionism

Antisemitism var utbredd långt innan nazisterna:

- **Tyskland:** Wilhelm Marr myntade termen „antisemitism“ på 1870-talet.
- **Frankrike:** Dreyfusaffären avslöjade djup antisemitism.
- **Ryssland:** Pogromer (1881–1905) drev hundratusentals i exil.
- **Österrike:** Wiens borgmästare Karl Lueger byggde sin karriär på antisemitism.
- **Ungern, Rumänien, Polen:** Blodförtal, kvoter, pogromer.

Sionister tolkade antisemitism som en bekräftelse på att judar inte hörde hemma i Europa. Herzls *Der Judenstaat* (1896) drog slutsatsen: antisemitism skulle aldrig försvinna, så judar behövde en egen stat.

Sionistisk-nazistisk konvergens

Memorandumet 1933

Den 21 juni 1933 skickade Tysklands Sionistiska Förbund (ZVfD) ett memorandum till Adolf Hitler. Det deklarerade:

„På grundval av den nya staten, som har etablerat rasprincipen, önskar vi integrera vår gemenskap i den övergripande strukturen så att även för oss, inom det område som tilldelats oss, fruktbar verksamhet för fosterlandet blir möjlig... Eftersom även vi är emot blandäktenskap och för bevarandet av den judiska gruppens renhet.“

Haavara-avtalet (1933–1939)

Den 25 augusti 1933 undertecknade Nazityskland och Judiska Byrån Haavara-avtalet („Överföring“).

- **Mekanism:** Tyska judar deponerade tillgångar i tyska banker; pengarna användes för att köpa tyska varor som exporterades till Palestina. Emigranterna fick intäkterna i Palestina i lokal valuta.
- **Resultat:** Cirka 60 000 tyska judar emigrerade till Palestina under Haavara.
- **Effekt:** Främjade tysk export och sionistisk utveckling, samtidigt som det underminerade den internationella judiska bojkotten.

Der Angriff och Mildenstein-Tuchlers resa

Våren 1933 kontaktade **Kurt Tuchler**, en sionistisk tjänsteman, SS-officeren **Leopold von Mildenstein** för att främja emigration genom positiv rapportering i nazistmedia. Mildenstein och hans fru reste med Tuchlers genom Palestina och besökte Tel Aviv, kibbutzer, Jezreeldalen, Safed, Hebron och Jerusalem.

Resan resulterade i serien „*Ein Nazi fährt nach Palästina*“ („En nazist reser till Palestina“), publicerad i *Der Angriff* från **26 september till 9 oktober 1934**.

„*Ein Nazi fährt nach Palästina*“ (1934)

En nazist reser till Palestina och berättar om det i Der Angriff

Varje del innehöll foton av sionistiska bosättningar och pionjärer. Nedan följer utvalda utdrag.

Del 1 – *Aufbruch nach Erez Israel* (26 september 1934)

„På Berlins station steg unga judar ombord på tåget. De sjöng hebreiska sånger, deras röster fyllda av optimism. De ropade sitt farväl: *Shalom!* ... Det var ropet från ett folk som gav sig av för att återuppbygga.“

Del 2 – *Ankunft in Haifa* (27 september 1934)

„I Haifas hamn trängdes arabiska bärare, skrikande och grep efter bagage med giriga händer. I motsats till detta tog judiska tjänstemän vid immigrationskontoret emot oss med ordning och disciplin, deras dokument noggrant förberedda.“

Del 3 – *Tel Aviv, die jüdische Stadt* (28 september 1934)

„Här bor bara judar, här arbetar bara judar, här handlar, badar och dansar bara judar. Stadens språk är hebreiska – ett uråldrigt språk, återupplivat – men staden själv är modern och västerländsk, med breda gator och attraktiva butiker. Överallt byggs det för att möta den växande befolkningen.“

„Den absoluta majoriteten av judar i Palestina är optimistiska, hårt arbetande, idealistiska människor som avser att bygga landet med sin egen svett – raka motsatsen till den stereotyp som vanligtvis tillämpas på judar.“

Del 4 – *Die Kibbuzim und das Land* (29 september 1934)

„På kibbutzen arbetar varje hand: män, kvinnor och barn likadant. Träskmarken dräneras, fruktträdgårdar planteras, lador byggs. Här föds en ny typ av jude – rotad i jorden, nära jorden.“

Del 5 – *Ben Shemen und die Jugend* (30 september 1934)

„I ungdomskolonin Ben Shemen tränas unga pionjärer inte bara i studier utan också i arbete. De plöjer jorden, sköter boskap och marscherar med disciplin. I deras ögon lyser framtidens anda.“

Del 6 – *Die Jesreel-Ebene* (1 oktober 1934)

„I Jezreeldalen träffade jag Ben-Gurion, en ledare bland bosättarna. Runt oss har det som en gång var träsk och vildmark blivit bördig jordbruksmark. Bosättarna här lever gemensamt, delar allt, med övertygelsen att de formar en ny nation.“

Del 7 – *Arabische Düfte* (2 oktober 1934)

„Några äldre kvinnor sitter mittemot mig. De mycket gamla är inte längre beslöjade, även om man önskar att de vore det... och dessa smutsiga barn. Bussen gungar eländigt. En liten flicka blir åksjuk. Arabiska dofter omgav oss redan, men nu blev det outhärdligt. Vi sticker också ut huvudet genom fönstret.“

Del 8 – *Safad und der Norden* (3 oktober 1934)

„I Safed är stämningen spänd. Araber protesterar mot britterna, viftar med nävarna och skriker. Judarna i sitt lilla kvarter stannar bakom bevakade dörrar. Här ser man tydligt: araben motsätter sig framsteg.“

Del 9 – *Hebron und die Vergangenheit* (4 oktober 1934)

„Vi passerade det nedbrända judiska kvarteret i Hebron. Ruinerna stod som en påminnelse om de blodiga dagarna 1929, då en arabisk mobb attackerade sina grannar. Sotsvarta stenar, tomma hus, tystnad där judiskt liv en gång blomstrade.“

Del 10 – *Jerusalem und die heiligen Stätten* (5 oktober 1934)

„Vid Klagomuren mumlade judar sina böner. Araber gick förbi och hånade, skrek och förlöjlidade, störde deras andakt. På kvällen deltog jag i ett möte med judiska författare i Jerusalem – en salong fylld av samtal, där gammal tradition mötte ungdomlig förnyelse.“

Del 11 – *Die Zukunft des Landes* (6 oktober 1934)

„Palestina har kapacitet att ta emot tusentals till. De framsteg som redan gjorts visar vad som är möjligt när idealism och arbete förenas. Men britterna tvekar, rädsla för oroligheter, och araberna blir rastlösa.“

Del 12 – *Eine Lösung der Judenfrage?* (9 oktober 1934)

„I Palestina finner judefrågan sin lösning. Här blir juden produktiv, kreativ, bunden till jorden. Problemet som tynger Europa finner läkning i Eretz Israels jord.“

Från Mildenstein till Eichmann

År 1935 anslöt sig Adolf Eichmann till Mildensteins avdelning. Han studerade Herzls *Der Judenstaat*, lärde sig hebreiska och jiddisch och beskrev sig själv som „sionist“ – inte av övertygelse, utan som ett medel för att främja emigration som lösning på „judefrågan“.

Evian, emigrationens misslyckande och radikalisering

I juli 1938 samlade Evian-konferensen 32 länder för att diskutera judiska flyktingar. De flesta vägrade att öka immigrationskvoterna; endast Dominikanska republiken erbjöd land

för 100 000, även om endast ett par hundra bosattes.

Nazistpropagandan jublade: „Judar till salu – ingen vill ha dem.“ Sionistiska delegater fokuserade enbart på Palestina och avvisade andra destinationer. Emigrationens misslyckande bidrog till nazisternas övergång från utvisning till utrotning.

Eichmann-Haganah-kontakten

År 1937 träffade Haganah-agenten Feivel Polkes Eichmann och Herbert Hagen. Polkes begärde vapen och nazistiskt stöd mot briter, och presenterade Storbritannien som en gemensam fiende. Eichmann och Hagen reste till Palestina under falska identiteter, utvisades av briter och träffade Polkes igen i Kairo. Ingen överenskommelse nåddes, men episoden illustrerar pragmatismen – och desperationen – hos båda parter.

Skuggor av det förflutna

Före folkmordet omfattade nazistpolitiken:

- **Systematisk egendomsförlust** (arisering av judisk egendom).
- **Förlust av medborgarskap** (Nürnberglagarna).
- **Dubbelt rättssystem** (judar vs. arier).
- **Godtycklig internering** (tidiga läger).

Observatörer noterar strukturella paralleller i dagens Israel/Palestina: egendomsförlust, nekad medborgarskap, separata rättssystem för bosättare och palestinier samt administrativ internering.

Slutsats: Två ansikten av rasnationalism

Sionism och nazism, trots motsatta utfall, delade ett gemensamt ramverk: båda var etnonationalistiska projekt som avvisade assimilation, hyllade separation och definierade identitet biologiskt.

Der Angriff-medaljen med sin svastika och Davidsstjärna är mer än en samlar kuriositet – den är en påminnelse om att europeisk antisemitism inte löstes i Europa utan exporterades till Palestina, där palestinerna blev offer för en „lösning“ utformad av två rasnationalistiska ideologier.

Referenser

- *Der Angriff* (Berlin), nummer 226–237 (26 september–9 oktober 1934).
- Memorandum från Tysklands Sionistiska Förbund till Adolf Hitler, 21 juni 1933.
- Haavara-avtalet, 25 augusti 1933.
- Protokoll från Evian-konferensen, juli 1938.
- Eichmanns vittnesmål (Jerusalemrättegången, 1961).
- Boas, Jacob. *En nazist reser till Palestina och berättar om det i Der Angriff*. History Today, 1980.

- Brenner, Lenni. *Sionism i diktatorernas era*. London: Croom Helm, 1983.
- Black, Edwin. *Överföringsavtalet: Den dramatiska historien om pakten mellan Tredje riket och judiska Palestina*. New York: Macmillan, 1984.
- Nicosia, Francis. *Tredje riket och Palestinaproblemet*. Austin: University of Texas Press, 1985.
- Segev, Tom. *Den sjunde miljonen: Israelerna och Förintelsen*. New York: Hill and Wang, 1991.
- Cesarani, David. *Eichmann: Hans liv och brott*. London: Heinemann, 2004.
- Laqueur, Walter. *En historia om sionism*. London: Tauris, 2003 [ursprungligen 1972].
- Longerich, Peter. *Förintelsen: Nazistförföljelse och mord på judar*. Oxford: OUP, 2010.